

SI CONEGUESSIS EL DO DE DÉU...

CARTA DE L'ANY 2022

MAITE URIBE BILBAO

SI CONEGESSIS EL DO DE DÉU...

CARTA DE L'ANY 2022

MAITE URIBE BILBAO

DIRECTORA DE LA INSTITUCIÓ TERESIANA

MADRID 1 DE GENER DE 2022

Madrid, 1 de gener de 2022.
Document de difusió digital.
Disseny de portada: Aurora Martín Martín.
© Institució Teresiana.

SI CONEGUÉSSIS EL DO DE DÉU...	3
I. A LA VORA DEL POU	5
JESÚS ES VA ASSEURE A LA VORA DEL POU	5
LA COHERÈNCIA DE LA FE	10
II. AL VORAL DEL CAMÍ	15
LI VAN PORTAR UN HOME SORD, QUE AMB PROU FEINES PODIA PARLAR	15
L'ART D'OBRRIR CAMINS	18
JO US DEMANO UN SISTEMA NOU, UN MÈTODE NOU	19
L'ESTUDI, IMPRESCINDIBLE PER A DISCERNIR LA REALITAT	21

SI CONEGUÉSSIS EL DO DE DÉU...

S'acaba el 2021, i ens deixa el bon regust d'haver caminat, com una gran família, animats per un desig compartit i renovat: créixer en La saviesa de la bondat.

L'experiència de la pandèmia, i les seves seqüeles, ens ha ajudat a prendre consciència de canvis profunds en les persones i en la societat, i com a creients, ens hem sentit cridats a viure d'una altra manera la nostra relació amb Déu, amb la creació, amb les altres persones.

Seguim albirant la novetat d'alguna cosa que, en estar encara en estat de gestació, ningú no sap anomenar i, en canvi, forma part d'una visió de futur que il·lumina nous camins i ens ajuda a avançar, a inventar, a confiar, a esperar.

Percebem interrogants, desafiaments d'una recerca compartida amb tota la humanitat.

Vull destacar, entre d'altres, el *desig* que les nostres societats puguin organitzar-se de forma diferent, el *somni* d'humanitzar les relacions amb qualsevol ésser humà, l'*afany* de viure més justícia i solidaritat en l'ús dels recursos de la creació, i la *urgència* de llibertat per tal que cada persona i cada comunitat puguin expressar, celebrar i compartir la seva pròpia resposta a la recerca de sentit, a la seva experiència religiosa, a la seva relació vital i personal amb Déu.

De manera especial vull subratllar el compromís d'avançar en dos processos en els que estem implicades totes les persones que caminem amb la gran família Institució Teresiana.

En primer lloc, la nostra participació en el camí sinodal que acabem d'encetar i que recorrerem com a poble de Déu a les Esglésies locals i també com a Institució Teresiana, que viu un carisma de proximitat i d'apropament amb l'estil de presència laical que Pedro Poveda va deixar a l'Església.

I en segon lloc, l'aportació al procés de preparació a l'ATA a.e. 2023, a través de les diferents comissions i subcomissions que ja estan en marxa, per trobar, amb mirada universal, noves respostes a les línies d'acció marcades per la XVIII Assemblea General.

En moments com el que estem passant encara, és a dir, quan ens sentim colpejats per una impotència radical de la qual no en podem sortir sols, és quan ens n'adonem de la veritat que Déu ha posat en els nostres cors: no som ni l'origen ni la fi de nosaltres mateixos, no ens pertanyem, i el nostre cor no descansa fins a trobar aquella font de vida que Sant Agustí expressava amb aquestes paraules: *Ens vas crear per a Tu, Senyor, i el nostre cor estarà sempre inquiet fins que no descansi en Tu.*¹

L'any 2022 serà un any important en l'esdevenir de la història. La vida va prenent una normalitat potser diferent a la que somiàvem al principi de la pandèmia, però intuïm nous camins, recolzant-nos en els aprenentatges d'aquests darrers anys.

És providencial que la prospectiva de la XVIII Assemblea General orientés el camí de la Institució per aquest 2022 vers l'ideal de Pere Poveda de saber conjugar i relacionar la vivència d'una fe personal, encarnada, reflexionada i viva, que compromet tota la persona, amb la saviesa d'una manera de reflexionar, de conèixer, d'estudiar, tan necessària per a comprendre la realitat que ens envolta i els canvis que se'ns presenten. Un saber encarnat en un estil de persona que integra les actituds que cita

¹ Sant Agustí, *Confessions*. Llibre I, Cap. 1.

l'apòstol Pere² a la seva segona carta: la fe, la ciència, el domini d'un mateix, la paciència i la pietat.

Pere Poveda ho expressa així, comentant aquesta carta de Pere, en un text molt significatiu escrit l'any 1919: 1919:

*Primer la fe, sense la qual no hi ha salvació possible; després, o millor encara, amb la fe, virtut; que, si aquella és viva, obra, i les seves obres són virtuts. Hi hem d'afegir també ciència, ja que sense ella no podràs tenir virtut, perquè l'acompliment dels teus deures exigeix la ciència, i no podràs ensenyar si no la posseeixes.*³

En aquest moment de gestació d'un món nou, estem convidats a integrar aquesta doble invitació: la fe i la ciència, l'experiència creient i la saviesa que neix d'un cor en recerca del sentit profund de les coses, dels esdeveniments, de l'esdevenir de la història.

Les perifèries, que hem esmentat tan sovint, són també les terres eixutes, assedegades, sense aigua, deleroses d'una font de vida, o les vores dels camins on s'asseuen tantes persones cercant d'entendre el món on viuen, cercant persones que els ajudin a mirar el món per un balcó ple de llum, com li agradava de dir a la Josefa Segovia.⁴

I. A LA VORA DEL POU

Jesús es va asseure a la vora del pou

Jesús, cansat de caminar, s'assegué allí a la vora del pou. Era cap al migdia. Una dona de Samaria es presentà a pouar aigua. Jesús li diu: Dona'm aigua. Els seus deixebles se n'havien anat al poble a comprar menjar. Però la dona samaritana preguntà a Jesús: Com és que tu, que ets

² 2 Pe 1,5-6.

³ Pedro Poveda, *Obras Vol. I Creí por esto hablé*, [111]. (A partir de ahora esta obra se citará como CPH).

⁴ Josefa Segovia, *Cartas*, 15 de setembre de 1939.

jueu, em demanes aigua a mi, que soc samaritana? Cal recordar que els jueus no es fan amb els samaritans. Jesús li respongué: Si sabessis quin és el do de Déu i qui és el qui et diu: "Dona'm aigua", ets tu qui li n'hauries demanada, i ell t'hauria donat aigua viva.

(Jn 4, 1-42).

L'escena de la samaritana és encisadora. Cansat del camí, Jesús s'asseu a la vora del pou, a prop de la propietat de Jacob. Arriba una dona a treure aigua. No una dona qualsevol, una dona sense nom, exclosa pels seus orígens, per pertànyer a un poble menyspreat pels jueus.

Però Jesús no mira a ningú amb menyspreu, sinó amb una infinita tendresa, i és el primer en començar el diàleg: Dona, dona'm aigua.

Quan Jesús demana a la samaritana que li doni aigua, encara que sembli un gest senzill, està trencant molts prejudicis: els jueus no es feien amb els samaritans; els homes no parlaven en públic amb les dones. Jesús és lliure, no se sent lligat pels prejudicis socials de la seva època. No té por. Entra en diàleg sense jutjar-la, fent que se senti considerada, reconeguda, i suscitant en ella el desig d'anar més enllà de la rutina quotidiana. Li demana aigua per posar en evidència la set que l'habita.

La dona se sorprèn, encara no és capaç de superar els prejudicis que sempre l'acompanyen i està acostumada que ningú es dirigeixi a ella, que ningú la consideri digna de poder entrar en una conversa de tu a tu. Com és possible que algú entri en contacte, es dirigeixi a mi, una dona desconeguda? Qui és aquest home?

Les paraules de Jesús encara la sorprendran més: Si sabessis quin és el do de Déu i qui és el qui et diu: "Dona'm aigua", ets tu qui li n'hauries demanada, i ell t'hauria donat aigua viva.

Frase misteriosa i provocadora, que convida a entrar en diàleg i a poder entendre què hi ha darrera, i sobretot, qui hi ha darrera.

Per a la samaritana són paraules que van qüestionar la seva pròpia experiència: Se sentia satisfeta amb la seva vida? De què estava assedegada? Estava a la vora del pou de Jacob, però de què li havia servit beure tant de temps d'aquella aigua? En què havia canviat la seva vida? No ho acabava d'entendre, però aquesta trobada comença a canviar-li la mirada envers ella mateixa, envers aquest home i envers el seu propi futur.

La seva experiència a la vora del pou ens interpel·la i ens qüestiona. On busquem l'aigua viva? A quin pou ens apropem per tal de trobar resposta a les nostres recerques més profundes: felicitat, amor, esperança, alegria?

Fins i tot podem compartir la temptació de moltes persones que, estant desorientades, es distancien de Déu sense adonar-se'n del que realment està passant al seu interior. Quan estem confosos, Déu es converteix en un ésser llunyà i podem abandonar-lo abans d'haver-lo conegut.

Busquem Déu pel que és i no pel que dona, i així el seguirem sempre, llegim al comentari que fa Pere Poveda a l'evangeli de la samaritana.⁵

Si coneguéssim millor l'experiència de Déu que Jesús viu i anuncia, potser el cercaríem i fins i tot ens deixaríem trobar per Ell. *Tard et vaig estimar*, deia Sant Agustí.⁶

Jesús es fa el trobadís amb la dona samaritana per tal de despertar-li el seu propi desig, que encara no sap reconèixer. El desig de Déu sempre ens precedeix i ens desafia a eixamplar nous espais en el més profund de nosaltres mateixos.

A la vora del camí Jesús pren la iniciativa d'esperar, no té pressa, es fa el trobadís amb una dona que arriba amb un càntir buit i que al final

⁵ Pedro Poveda, *CpH*, [19].

⁶ *Confessions*, Llibre X, Cap. 27.

l'abandonarà perquè va trobar una aigua diferent a la que buscava. Una aigua que ja no li cap al càntir que portava, una aigua que s'ha convertit en deu que brolla del seu interior i que misteriosament troba el seu origen en aquest home.

A la nostra experiència quotidiana, a les nostres trobades de fraternitat, obrim espais per a preguntar-nos què desitjo?, què busco?, a quines fonts m'apropo?, per quines coses m'escarrasso?

La dona samaritana no comptava que algú l'esperava a la vora del pou per entrar en diàleg amb ella, algú que la interpel·la sobre la seva vida, que li ofereix una aigua diferent per sadollar la seva set, i que la fa escoltar-se a ella mateixa i el seu desig més profund. Un desig que creix quan es reconeix, s'acull, s'expressa i es comparteix. Un desig que el salmista converteix en pregària: *Tot jo tinc set de Déu, del Déu que m'és vida; quan podré anar a veure Déu cara a cara?* (Sal 42).

Jesús, en percebre la recerca d'aquesta dona, suggereix i no s'imposa, acull i valora les seves intencions més profundes, i sobretot orienta el desig: *Si sabessis quin és el do de Déu...*

La seva paraula és una paraula que suscita llibertat, confiança en l'actitud del cor, obertura a un camí de conversió i d'amistat, que només la persona pot recórrer. És l'únic camí per a descobrir i reconèixer la nostra pròpia experiència de fe, i per acompanyar a d'altres persones a posar-se en aquesta actitud de pelegrins i buscadors de Déu.

"Vull assenyalar el do que estimo més al llarg de la meva vida, que ara aprecio millor i també que, em sembla, va augmentant a mesura que em faig gran. És el de la fe", escrivia la Josefa Segovia en una pàgina autobiogràfica.⁷

⁷ Josefa Segovia, "Escritos autobiográficos", 1946.

En algun moment de la nostra vida podem trobar-nos, com la samaritana, a la vora d'un pou amb un càntir buit i amb l'esperança de trobar resposta a l'aspiració més profunda del cor, la única que pot donar sentit a l'existència. Són molts els pous que s'ofereixen a la set de la humanitat, i és necessari un discerniment per tal d'evitar aigües contaminades, aigües que no donen vida. Quines aigües ens atreuen? Les aigües estancades o les aigües vives?

La dona li diu: Senyor, no tens res per a pouar i aquest pou és fondo. D'on la trauràs, l'aigua viva? El nostre pare Jacob ens va donar aquest pou, i en bevia tant ell com els seus fills i el bestiar. Que potser ets més gran que no pas ell?. Jesús li respongué: Tots els qui beuen aigua d'aquesta tornen a tenir set. Però el qui begui de l'aigua que jo li donaré, mai més no tindrà set: l'aigua que jo li donaré es convertirà dintre d'ell en una font d'on brollarà vida eterna. Li diu la dona: Senyor dona'm aigua d'aquesta! Així no tindrè més set ni hauré de venir aquí a pouar.

Tal com Jesús al pou de Sicar, estem convidats a seure al costat dels homes i dones del nostre temps per a escoltar-los, per a suscitar i acompanyar la seva set més profunda, la que els pot portar a la font de vida. **Es pot trobar Déu en situacions tan senzilles com una conversa a la vora de tants pous com se'ns presenten en els camins del món.**

La trobada amb la dona samaritana deixa veure una veritable pedagogia per a entrar en una relació lliure, personal i única amb Jesús, per a despertar una experiència de fe viva.

La fe viva, la fe personal, neix, reneix, es fa forta d'aquesta manera. No es tracta d'un deure, d'una obligació, de quelcom que s'ha de fer, sinó d'acollir una mirada d'amor, d'acceptar un encreuament de mirades que pot canviar la vida. La fe, la vida espiritual, l'experiència creient, es recolza en la mirada amorosa de Déu. Si sabessis quin és el do de Déu.....

La coherència de la fe

Ell li diu: Ves a cridar el teu marit i torna. La dona li contesta: No en tinc, de marit. Li diu Jesús: Fas bé de dir que no en tens. N'has tingut cinc, i l'home que ara tens no és el teu marit. En això has dit la veritat! La dona li respon: Senyor, veig que ets un profeta.

Els nostres pares van adorar Déu en aquesta muntanya, però vosaltres dieu que el lloc on cal adorar-los és Jerusalem. Jesús li diu: Creu-me, dona, arriba l'hora que el lloc on adorareu el Pare no serà ni aquesta muntanya ni Jerusalem. Vosaltres adoreu allò que no coneixeu. Nosaltres sí que adorem allò que coneixem, perquè la salvació ve dels jueus. Però arriba l'hora, més ben dit, és ara, que els autèntics adoradors adoraran el Pare en Esperit i en veritat. Aquests són els adoradors que vol el Pare. Déu és esperit. Per això els qui l'adoren han de fer-ho en Esperit i en veritat.

Li diu la dona: Sé que ha de venir el Messies, és a dir, l'Ungit. Quan ell vingui, ens ho explicarà tot. Jesús li respon: Soc jo, el qui et parla.

Com que la dona no acaba d'entendre, Jesús fa un pas més; l'ajuda a enfrontar la seva pròpia vida, la realitat de la seva vida afectiva i relacional. No és fàcil acceptar la veritat amb tanta cruesa. I la dona podria haver-se sentit ofesa i haver-se'n anat. Però Jesús s'arrisca en el diàleg amb la samaritana, perquè confia en ella, en la seva recerca, en la seva insatisfacció, i ella finalment comprèn: "Jesús és un profeta". No és un home qualsevol. Se n'adona que Jesús no parlava de l'aigua física, sinó que, com a profeta, parlava amb símbols. Ser profeta significa venir de part de Déu per a anunciar la seva Paraula, per a revelar-lo, per a despertar-nos a una vida de llibertat, de coherència, basada en l'amor.

I és sorprenent que la dona samaritana, en enfrontar la veritat de la seva vida, faci un pas important no només per a acceptar-la, sinó per a obrir el diàleg a una dimensió nova i diferent. I comparteix amb aquest

desconegut la recerca que preocupava tant els samaritans: “On hem d’adorar Déu?”.

El diàleg amb Jesús li ha permès descentrar-se, sortir de les seves pors, de les seves ferides, de les seves fragilitats, del seu passat, per a entrar en un nivell més profund: saber com entrar en relació amb Déu, on trobar-lo, reconèixer-lo i adorar-lo.

I Jesús la conduirà poc a poc a entendre que la veritable relació a la que Ell la convida és a adorar en esperit i en veritat, és a dir, en llibertat, que el Déu que li vol revelar és un Déu que ha elegit comprometre’s amb la humanitat fins al punt de compartir la condició humana, respectar-la i valorar-la.

La fe és una força, una energia que mobilitza la persona sencera. No afecta només a una zona del nostre ésser, les idees, la sensibilitat espiritual o eclesial, els actes, etc., la fe travessa tot el nostre ésser. Jesús li fa veure que adorar Déu és posar-se en marxa cada matí per a escutar les petjades de Déu en la nostra vida. No es tracta de reduir la nostra recerca a temps privilegiats o a espais sagrats, sinó descobrir-lo i reconèixer-lo en els racons d’aquest món complex on habitem.

Adorar en Esperit i en veritat és caminar enmig de la incertesa i la fragilitat de les nostres vides. I que les persones amb les que ens creuem cada dia, els seus rostres, les seves històries, els seus patiments i les seves esperances, ens interpel·lin i ens convidin a viure concretament l’Evangeli.

La vida quotidiana és l’autèntic lloc de trobada amb Déu, perquè la nostra història és terra de Déu, és a dir, sagrada. *Treu-te les sandàlies* -li va dir Déu a Moisès-, *que el lloc que trepitges és sagrat* (Ex 3, 5). La trobada de Jesús amb la samaritana, en un lloc tant comú com un pou, l’obre a una nova mirada envers ella mateixa, a una nova comprensió de Déu i del seu

somni sobre la humanitat, li fa entendre el què significa creure, confiar, entrar en amistat amb un Déu encarnat, que es manifesta en el nostre viure de cada dia.

Per contra, una fe sense entrega, sense gratuïtat, és una fe sense esperança, i acaba en tristesa i en confusió interior, com li va passar a l'home ric a qui Jesús va mirar amb amor, però que se'n va tornar trist a casa seva. No va saber assaborir la bellesa de fer de la seva vida do, disponibilitat, relació, gratuïtat, amor.

No és el cas de la dona samaritana per qui aquest canvi de vida al que la convida Jesús li va permetre donar un pas més en llibertat, i necessita transmetre-ho. La samaritana es converteix en missatgera i anunciadora d'una nova manera de mirar la realitat i de comprometre's amb ella. *Llavors la dona deixà la gerra i se'n va anar al poble.*

Corre al poble, aquell poble que la jutjava, la condemnava i la rebutjava, i anuncia que ha trobat el Messies: algú que li ha canviat la vida. Tota trobada amb Jesús ens canvia la vida, sempre. Amb Jesús la vida quotidiana de la samaritana, la que li podia semblar banal, es transforma en terra d'utopia, en escenari privilegiat des d'on anunciar el Regne de Déu.

*Necessitem, ens recorda la Carta de la Terra, reinventar una nova manera d'estar en el món amb els altres, amb la natura, amb la terra i amb Déu. Aprendre a ser més amb menys, i satisfer les nostres necessitats amb sentit de solidaritat.*⁸

Creure és actuar i comprometre's a l'estil de les primeres comunitats cristianes, tan estimades per Pere Poveda.

⁸ Cf. *Carta de la Terra*, Unesco, 2003.

L'espiritualitat de les primeres comunitats portada a l'avui, és una espiritualitat de relació, de comunió, d'amistat amb Jesús, que convida a tendir ponts, a suavitzar relacions, a obrir portes, a buscar el diàleg, a deixar les maneres tradicionals de veure les coses per acollir altres maneres, altres costums, i sentir-nos enviats a la perifèria allà on ens porti l'Esperit; és prioritzar una espiritualitat de les cures i de l'esperança.

*Qualsevol canvi necessita un camí educatiu. Cura i educació s'agermanen en la construcció d'un món fratern des d'accions concretes; tenen a veure amb la cura de la paraula, el perdó, la resolució pacífica de conflictes, la construcció de ponts.*⁹

Quan Pere Poveda deixa Guadix, escriu unes consideracions bíbliques on comunica la seva pròpia experiència de fe a través de consells i pensaments, i ho expressa com a ideals de la vida quotidiana per a travessar i viure temps difícils.

*Familiaritza't amb la frase: endavant!, interpretant bé el què significa, i veste'n tranquil·la. Caminem, som viatgers, i per aconseguir arribar aviat a la fi del nostre viatge hem de mirar sempre on anem i el què ens falta, sense distreure la nostra atenció en els paisatges que s'ofereixen a la nostra vista durant el camí,...*¹⁰

Tant per a Pere Poveda com per a nosaltres, és temps de mirar endavant, i d'actuar en conseqüència. És temps d'afavorir comunitats que tenen cura els uns dels altres, que no confonguin la felicitat amb l'èxit, que apostin per la tendresa, el gest gratuït, el sentit de la misericòrdia i del perdó, l'abraçada que dona seguretat. Comunitats que experimenten un nou estil de compartir, fruit de la gratuïtat, del reconeixement de les capacitats de totes les persones, de l'apropament i l'atenció al diferent, de la inclusió del foraster.

⁹ Luis A. Aranguren Gonzalo. *Es nuestro momento: El paradigma del cuidado como desafío educativo*. 2020.

¹⁰ Pedro Poveda, *CpH*, [34].

Comunitats que celebren la vida i la protegeixen, comunitats que es fan presents a qui necessita recolzament, ajut, sense importar si forma part o no del propi cercle de pertinença, o del lloc on hagi nascut o on visqui.

Comunitats on s'obren espais per a la relectura de la vida i la pregària, com a *diàleg d'amistat amb aquell que sabem que ens estima*,¹¹ comunitats que anuncien i proposen un estil de ser creients com el que expressa el Papa Francesc a la *Fratelli tutti*:

*La fe, amb l'humanisme que conté, ha de mantenir viu un sentit crític... És important que la catequesi i la predicació incloguin de forma més directa i clara el sentit social de l'existència, la dimensió fraterna de l'espiritualitat, la convicció sobre la inalienable dignitat de cada persona i les motivacions per a estimar i acollir tothom.*¹²

Pere Poveda, a la seva carta *Afegiu a la vostra fe la ciència*, escrita el 1919, i on comenta la II carta de Pere esmentada abans, es dirigia a les primeres col·laboradores d'aquesta manera:

*Vosaltres heu d'atènyer la fe que dona serenor als vostres actes, mesura a la vostra vida, exemplaritat als costums... I continua: El secret de la vida exemplar dels primers cristians el trobem en la fe viva que engendrava la caritat i aquesta caritat portava els fruits de totes les virtuts.*¹³

Josefa Segovia, que va compartir amb Pere Poveda la responsabilitat de la Direcció de la Institució Teresiana, escriu l'any 1928:

Quina història tan bonica té la Institució! La fe de Pere Poveda l'ha feta gran. I així, enmig de tempestes, remolins, temporals i aiguats, jo que era molt a prop d'ell li sentia repetir: "Senyor, feu que hi vegi"...

¹¹ Cf. Teresa de Jesús, *Vida*, 8,5.

¹² Papa Francesc, *Fratelli tutti*, nº 86.

¹³ Pedro Poveda, *CpH*, [111].

La nostra Obra, és Obra de fe, i tant tu, com jo, com totes, hem de caminar amb els ulls clucs, però oberts, molt oberts els de l'Esperit: com els del cec, els de la cananea, els del centurió. Practica especialment durant tota la teva vida en aquesta virtut i aspira, al final de la jornada, a poder escoltar allò que va dir santa Isabel de Maria: Ets benaurada perquè has cregut.¹⁴

II. AL VORAL DEL CAMÍ

Li van portar un home sord, que amb prou feines podia parlar

Llavors li porten un sord, que amb prou feines podia parlar, i li demanaven que li imposés la mà. Jesús se l'endugué tot sol, lluny de la gent, li ficà els dits a les orelles, va escopir i li tocà la llengua amb la saliva. Després va alçar els ulls al cel, sospirà i digué: Efatà!, que vol dir: Obre't. A l'instant se li van obrir les orelles, la llengua se li destravà i parlava perfectament. Jesús els prohibí que ho diguessin a ningú, però com més els ho prohibia, més ho pregonaven. Estaven completament admirats i deien: Tot ho ha fet bé: fa que els sords hi sentin i que els muts parlin. (Mc 7, 32-37).

Als vorals de tots els camins del món hi ha els exclosos, els que de manera diversa tenen dificultat d'integració a la vida que en diem ordinària. Estan demanant almoïna, esperant ser tinguts en compte. Sempre al voral, no només del camí, sinó de la societat, de qualsevol experiència que els reconegui la seva pròpia dignitat.

A voltes criden perquè els fa mal el seu propi dolor, altres cops es deixen endur, conduir, com l'home sord i mut de qui parla Marc, per altres persones que parlen en el seu nom i que demanen a Jesús un gest de guarició. Tan de bo no siguem d'aquelles a qui molesten els crits dels cecs, dels malalts, dels qui pidolen dignitat, llibertat, humanitat.

¹⁴ Josefa Segovia, *Cartas*, [80].

Als evangelis Jesús sempre es fa proper i amic dels exclosos: recaptadors, prostitutes, samaritans, leprosos, vídues, infants, ignorants. Trenca les convencions socials de la seva època, com ho va fer amb la samaritana. Parla amb tothom, els insignificants, els fracassats...

En apropar-se a totes aquestes persones, Jesús els està dient que la salvació ha arribat als qui es troben "als vorals del camí", als expulsats de la societat per diferents raons, als petits, als ignorants, als fràgils.

Però l'acció de Jesús no es limita només a declarar la seva dignitat davant Déu, sinó a atacar d'arrel les causes de la seva indignitat social, és a dir, les condicions materials de la seva existència i la seva possibilitat de futur.

Forma part de la missió acollir els marginats, reintegrar-los a la convivència humana, integrar a la societat els que se sentien totalment marginats i exclosos.

Per a Jesús no existeix, ni tolera de cap de les maneres, la marginació. Per això ell va actuar en conseqüència amb aquest plantejament. Sempre cerca camins d'integració.

A Guadix hi havia moltes persones als vorals, no només del camí, també de la ciutat; estaven separades, aïllades, excloses, en un altre barri. I ho eren per moltes raons, però el que Pere Poveda va comprendre de seguida és que, sense educació, l'exclusió només faria augmentar la seva marginació.

L'home sord i mut també estava exclòs, tancat en sí mateix, incomunicat, limitat. Davant la seva situació, semblant a la de moltes persones avui, podem imaginar les dificultats que tenia per a poder-se relacionar amb els altres, els perills que correria en no poder escoltar, la desesperació que li produiria la seva condició estant enmig de la gent i no sabent el que estava passant. Com interpretar el que passa al seu voltant?

La manca d'educació i de cultura, de claus d'interpretació, de capacitat de relacionar els canvis tan ràpids que estem vivint, provoca desconfiança, aïllament, vergonya i, sovint, quedar-se "al voral del camí".

L'home de l'evangeli, gràcies a la intervenció de Jesús i a la seva paraula "Efatà", va poder obrir-se a la vida, iniciar un camí de curació, d'obertura als altres, al món, a sí mateix. Finalment podia comunicar-se amb l'exterior, relacionar-se d'una manera nova.

L'aïllament de les persones, la seva exclusió, no depèn només dels seus òrgans sensorials. Hi ha un tancament interior, que afecta allò més profund de la persona, i que Jesús va venir a "obrir", a alliberar: poder viure en plenitud la relació amb Déu i la relació amb els altres, la relació amb sí mateix i la relació amb la societat.

Efatà: -obre't- resum molt bé la missió de Jesús, també la nostra: alliberar tantes persones marginades que la nostra societat deixa als vorals del camí. Lluitem, ens diu el Papa Francesc, contra la cultura del "rebuig", de l'exclusió, i fem-ho amb el que Pere Poveda va oferir al seu temps i que segueix essent vàlid avui: formació, educació i cultura.

Les escoles que Pere Poveda va obrir al barri de les coves van ser l'inici d'una nova etapa per a la gent de les coves, tant pels infants com per les famílies, un camí de socialització, d'obertura, de comunicació amb la ciutat.

Això és també el que se'ns demana avui, com a col·laboradors del somni de Poveda, una dedicació particular a la nostra pròpia preparació, una millor adequació a les formes i expressions culturals que faciliten l'interès per aprendre. Ens demana ser competents per buscar llenguatges i mitjans adequats i inclusivament per tal que cada persona trobi el seu lloc a la societat. Ens demana estudiar, fer recerca.

“Estudieu les vides dels grans pedagogs, dels qui es van sacrificar pel bé, l’educació i la cultura de la humanitat, i us convencereu que fent és com s’assoleix el progrés i com es fa el bé, i no discursejant a tothora”, escriu Pere Poveda l’any 1911 a les responsables de les primeres acadèmies, cridant l’atenció sobre el fet de parlar molt i estudiar poc, a l’hora d’assumir responsabilitats.

L’art d’obrir camins

Els projectes i tasques de Pere Poveda entre 1925 i 1930 reflecteixen el seu desig de consolidar la Institució Teresiana a través dels seus escrits i en una doble direcció: afirmar la identitat de l’Associació i la necessitat de formació dels seus membres i col·laboradors.

La formació, l’educació, l’estudi, una mirada crítica i lúcida a l’actualitat, és a dir, estar preparats, gairebé avançar-se al seu temps per tal de poder donar les respostes adequades als desafiaments, a les recerques i a les inquietuds de la gent, són elements fonamentals en la identitat de les persones que es van afegint als seus projectes, a les seves realitzacions, als seus somnis.

El 10 d’octubre del 1928 Pere Poveda escriu a un dels centres animats per la Institució Teresiana parlant de la formació: *Desperta en elles profunds desitjos de santificar-se i d’adquirir com més cultura millor, per tal de poder exercir dignament després l’apostolat que professen... Voldria que aquestes preguntes t’assetgessin...*¹⁵

Per a Poveda, obrir camins significa posar les persones en situació activa davant els desafiaments del seu temps, implica assumir, per part dels seus col·laboradors, una actitud educativa, formadora, que susci

¹⁵ Pedro Poveda, *CpH*, [283].

responsabilitat, que afavoreixi assumir la tasca a la que es comprometen i fer-ho amb competència, de forma adequada, activa i corresponsable.

Per això, el consell és clar: al seu programa, a més a més de la fe, hi posa la ciència. És a dir, proposa desenvolupar en cada persona el gust per aprendre, per conèixer formes noves de llegir la realitat, per acollir els nous instruments d'aprenentatge que la societat proposa, i fer-ho amb una gran capacitat de discerniment, per saber donar raó de perquè ho fem, amb quina finalitat ho fem, a qui volem servir, on i per a qui volem obrir camins i oferir noves possibilitats.

Jo us demano un sistema nou, un mètode nou

Quan Pere Poveda va crear el 1911 el primer centre pedagògic a Oviedo, no deixava d'escodrinyar el present, i de pensar el futur. El seu pensament i tota la seva obra estan orientats vers una pedagogia capaç de respondre a les exigències i característiques del seu temps.¹⁶

La María Dolores Gómez Molleda, parlant d'aquest període de la vida de Pere Poveda, afirma: "Els escrits de Poveda desvelen el seu gran sentit del temps. Per a ell, la idea del canvi és intensa. Sentit del temps com passa, sentit que el present que vivim no és el d'ahir ni el de demà, i, sobretot, que si volem guanyar el futur, hem de prevenir-lo, ens hi hem d'avançar sense intentar dreçar-lo o lluitar-hi inútilment en contra".¹⁷

Amb el seu sentit filosòfic de l'existència, Miguel de Unamuno deia: "val més ser pares del nostre futur que fills del nostre passat".

En aquests temps de grans mutacions, de canvis continus i ràpids, en una època com la nostra de transició accelerada, pluralista i contradictòria, Poveda assigna a l'educació un paper clau per a que la persona pugui

¹⁶ Cf. Angeles Galino, *Textos pedagógicos hispanoamericanos*, 1982 (4ª ed.), pàg. 1473.

¹⁷ María Dolores Gómez Molleda, *CpH*, Notes de l'edició, pàg. 803.

complir la seva vocació humana. Una generació educada, formada, fa gran un poble, una nació, com li agradava dir.

És la raó que ha portat al Papa Francesc a proposar un “Pacte educatiu global”. I amb motiu del seu llançament va convidar a totes aquelles persones que d’una o altra manera treballen en el camp de l’educació a,

[...] dialogar sobre la manera com construïm el futur del planeta i sobre la necessitat d’invertir els talents de tothom, perquè tot canvi requereix un camí educatiu que faci madurar una nova solidaritat universal i una societat més acollidora.

[...] Cal unir esforços per a una aliança educativa amplia, formar persones madures, capaces de superar fragmentacions i contraposicions i reconstruir el teixit de les relacions per una humanitat més fraterna.¹⁸

I amb motiu de la jornada mundial dels docents, i davant dels representants de les Religions, els va compartir aquestes paraules:

Per a nosaltres significa molt una formació integral que es resumeix en conèixer-se a un mateix, conèixer el propi germà, la creació i el Transcendent. No podem amagar a les noves generacions les veritats que donen sentit a la vida.

[...]

Avui volem declarar que les nostres tradicions religioses, des de sempre protagonistes de l’alfabetització fins a l’educació superior, han de reforçar la seva missió d’educar cada persona en la seva integritat, és a dir, cap, mans, cor i ànima. Si en el passat les diferències ens han confrontat, avui hi veiem la riquesa de camins diferents per arribar a Déu i per a educar les noves generacions en la convivència pacífica en el respecte mutu.¹⁹

¹⁸ Papa Francesc, Missatge per al llançament del Pacte Educatiu, 12 de setembre de 2019.

¹⁹ Papa Francesc, Religió i educació: vers el Pacte educatiu mundial, 5 d’octubre de 2021.

Per a Poveda no s'hi val improvisar; la preparació i la competència professional per tal d'estar a l'alçada que els temps demanen, saber donar comptes i raó de les coses per assolir i acomplir la missió, són imprescindibles, exigeixen temps i dedicació.

L'estudi, imprescindible per a discernir la realitat

Enguany, que volem aprofundir millor la crida que fa Poveda a saber compaginar una fe viva i coherent amb la capacitat d'estudiar, d'aprendre, de fer recerca, de dur a la societat la bona notícia de l'educació i de la cultura, també l'Església esdevé pelegrina, es fa discernidora, es fa itinerant i caminant en el procés sinodal.

Ens podem preguntar en quina mesura, sense reflexió i estudi, podrem discernir la finalitat dels canvis que anem sentint, a la societat i a l'Església; podrem desenvolupar una sensibilitat que ens posi en la perspectiva dels més desfavorits, dels qui podem considerar fràgils, d'aquells que han quedat al voral del camí a les perifèries de la societat i de l'Església.

L'estudi, la reflexió, la curiositat activa que ens fa buscar una millor comprensió de la realitat que vivim, es converteixen en una activitat personal exigent que necessita també espais oberts, espais de recerca compartida, espais de trobada i de contrast, espais de debat i de discerniment comunitari.

Quan el Papa Francesc va presentar el procés sinodal deia:

A l'Evangeli hi ha moltes trobades d'un Jesús sense presses. No estava pendent del rellotge per acabar ràpidament la trobada. Sempre estava al servei de la persona per a escoltar-la.²⁰

²⁰ Papa Francesc, Obertura del procés sinodal, 9 d'octubre de 2021.

La crida de Pere Poveda a integrar fe i ciència donarà consistència i sentit de futur a totes aquelles persones que ens sentim enviades a la missió que caracteritza l'obra de Poveda.

Per això, hem de ser expertes en l'art de la trobada i de l'escolta. No només en organitzar esdeveniments o en fer una reflexió teòrica dels problemes, que també és important, sinó, i abans que res, en dedicar temps per a escoltar, acollir, comprendre, analitzar i discernir, i així trobarem camins de futur a les preguntes, als afanys, a les esperances d'aquest món nostre, i als desafiaments i canvis que se'ns presenten davant. No ens blindem, ni ens tanquem dins de les nostres certeses, perquè les conviccions són fonamentals i necessàries per a entrar en diàleg, però les certeses sovint ens impedeixen discernir.

Tal com dèiem a la carta del 2015 sobre l'estudi,

És fonamental un estudi assidu, que ens doni una mirada lúcida i discernidora capaç de llegir i nomenar els desafiaments que se'ns van presentant. Nomenar alguna cosa, posar-li nom, és ja la primera passa per a la comprensió i el coneixement de la realitat que vivim. L'estudi així entès, ens resultarà atractiu i agradable, tal com ho es el plaer de descobrir que les coses, i sobretot la vida, té sentit, que podem ser cocreadors amb Déu a la història humana.²¹

Aquesta immensa tasca requereix les actituds vitals i espirituals que Leonardo Boff²² ha anomenat "cura essencial": tendresa vital, carícia essencial, amabilitat fonamental, convivencialitat necessària, compassió radical. Una renovació o revolució ètico-espiritual a l'alçada del nostre temps. Perquè la cura, afirma el mateix autor, fa de l'altre una realitat preciosa.

²¹ Maite Uribe, *Carta sobre l'estudi*, 2015.

²² Leonardo Boff, *El cuidado necesario*, 2012.

En el mateix sentit, George Steiner, tot observant el món on vivim, diu que tots som convidats i hostes, com una clau de discerniment, i així hem d'organitzar la societat, fent que esdevinguin una vocació:

Som els convidats de la vida. En aquest petit planeta en perill hem de ser alhora hostes i amfitrions. [...] la paraula hoste denota tant a qui acull com a qui és acollit. És un terme miraculós. És ambdues coses. Aprendre a ser el convidat dels altres, i alhora, deixar la casa que ens ha convidat una mica més rica, més humana, més justa, més bella del que l'hem trobada. Crec que és la nostra missió, la nostra tasca, és la nostra vocació, la nostra crida al viatge dels éssers humans, a ser sempre els pelegrins del possible.²³

Acabo recordant l'Assemblea de totes les Associacions a.e. 2018 quan es preguntava: "Com posarem la nostra "virtut i ciència" al servei de les urgències evangelitzadores que no podem deixar d'escoltar?"

I assenyalant la perspectiva des de la qual estem orientant les energies aquest sexeni, diversitat, diàleg, inclusió i igualtat, i posant la mirada en dos subjectes socials en situacions de perifèria, les famílies i els joves, l'assemblea ens deixava aquest missatge:

Amb realisme esperançat podem somniar: Què passaria si el potencial que tenim d'educació, ciència, cultura, mitjans -pocs o molts- el poséssim al servei d'aquestes situacions? No es tracta només d'elaborar un discurs que ens pugui complaure o inquietar-nos. Es tracta de la fidelitat a l'origen, al camí i al destí comú de la humanitat. Es tracta de posar-nos, al costat de molts altres, en camí de conversió humil i audaç, confiada i agraïda. Només junts, i amb la gràcia de Déu, podrem no només somniar-ho, sinó assolir-ho.²⁴

²³ George Steiner en diàleg amb Antoine Spire, La barbarie de la ignorancia. 1999.

²⁴ Assemblea de totes les Associacions a.e. 2018, pàg. 60.

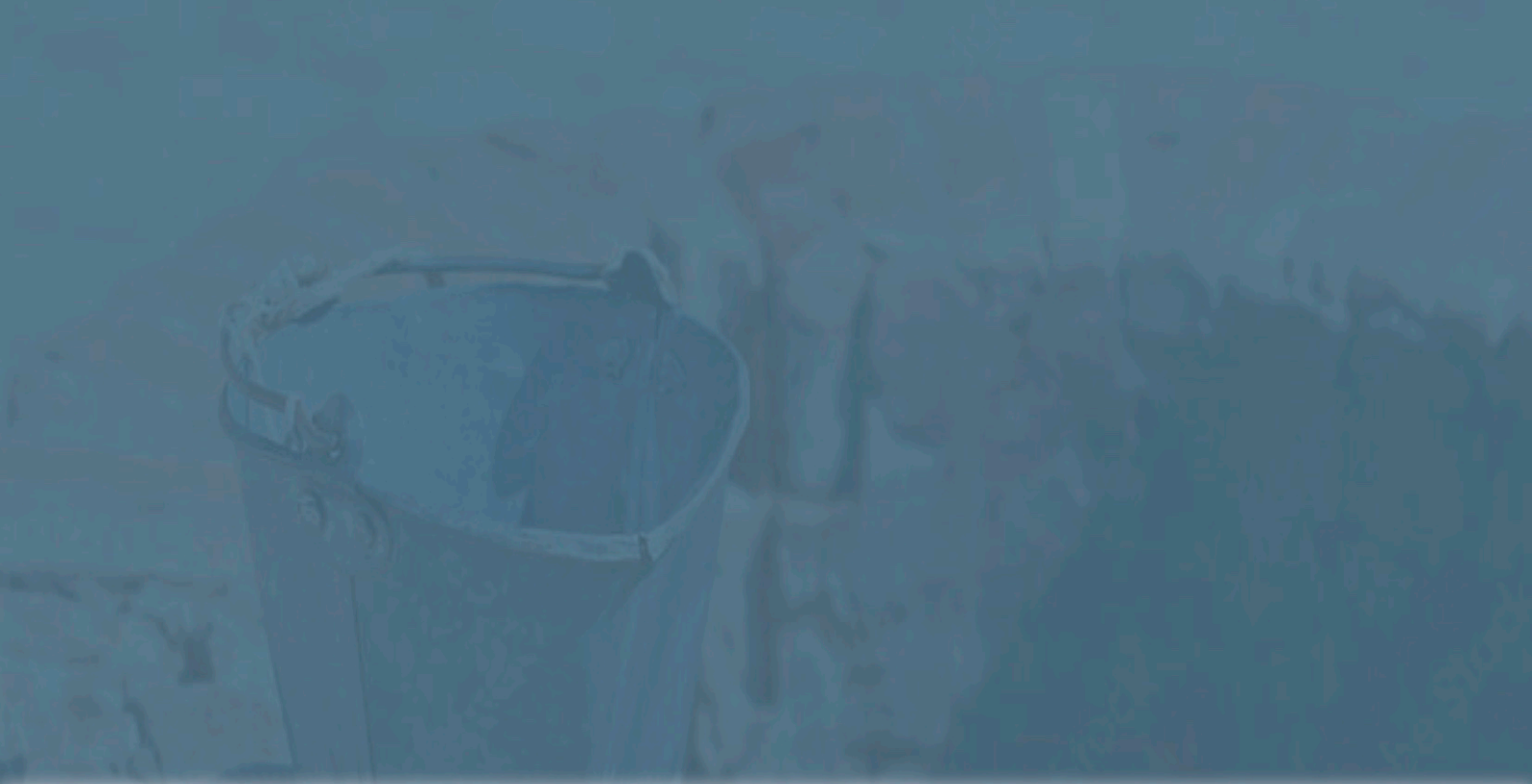
Com a comunitat discernidora, inspirada en el carisma de Pere Poveda, volem seguir escoltant els clams del nostre temps per a actuar en conseqüència, i recórrer el procés sinodal com a Poble de Déu. Seure “a la vora del pou” i aturar-nos “al voral del camí”, per tal d’escoltar i acollir, per a compartir la set que ens anima i aprendre els uns dels altres, no caure en la temptació de dominar sinó de buscar sempre com servir millor, i que el nostre caminar com a poble sigui una escola de fraternitat.

Per això, la pregària que acompanyarà el nostre caminar aquest proper any serà:

**Dona'ns, Senyor, una fe viva i una presència profètica i dialogant,
fruit de la pregària i l'estudii.**

Ben cordialment,

Maite Uribe Bilbao

it institució teresiana